

Informatie over de integratie van duurzaamheidsrisico's

Versie 3.0

Inhoudsopgave

Informatie over de duurzaamheid van uw pensioen	3 >
1. Hoe PME duurzaamheidsrisico's identificeert	3 >
We houden rekening met duurzaamheidsrisico's en de effecten daarvan	3 >
Duurzaamheidsrisico's en waarschijnlijke effecten op rendement voor bedrijven	3 >
Duurzaamheidsrisico's en waarschijnlijke effecten op rendement voor staatsobligaties	4 >
Duurzaamheidsrisico's en waarschijnlijke effecten op rendement voor vastgoed en hypotheek	5 >
Duurzaamheidsrisico's en waarschijnlijke effecten op rendement voor infrastructuur	6 >
Duurzaamheidsrisico's en waarschijnlijke effecten op rendement voor bosbouw	6 >
2. Hoe PME omgaat met duurzaamheidsrisico's	7 >
2.1 Uitsluitingsbeleid	7 >
2.2 Actief aandeelhouderschap	7 >
2.3 ESG-integratie	7 >
3. Bestuurlijk overzicht	10 >
4. Beloningsbeleid	10 >
Versiebeheer	11 >

Informatie over de duurzaamheid van uw pensioen

Als PME ergens in investeert, heeft dat invloed op de wereld, zoals omschreven in het [Beleid duurzaam en verantwoord beleggen](#). En wat er in de wereld gebeurt, heeft op zijn beurt invloed op de beleggingen van PME en daarmee op uw pensioen. Voor een goed pensioen is het daarom belangrijk dat we de invloeden op onze beleggingen goed begrijpen en verantwoordelijkheid nemen voor de effecten van onze beleggingen. Het opnemen van duurzaamheidsrisico's in het beleggingsproces kan positieve gevolgen hebben voor de lange termijn risicorendementsverhouding van de beleggingen van uw pensioenregeling. Daarom worden duurzaamheidsrisico's meegenomen bij het nemen van beleggingsbeslissingen voor uw pensioen. Ook de wet- en regelgeving stelt steeds meer eisen voor duurzaamheid en de informatie die een pensioenfonds daarover verstrekt. Dit document beschrijft de identificatie, waarschijnlijke effecten op het rendement en integratie van duurzaamheidsrisico's bij de beleggingsbeslissingen voor uw pensioen. PME verstrekt deze informatie op grond van transparantieplichtingen uit de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR).

1. Hoe PME duurzaamheidsrisico's identificeert

We houden rekening met duurzaamheidsrisico's en de effecten daarvan

Een duurzaamheidsrisico is het risico dat de waarde van een belegging daalt, of kan dalen, door een gebeurtenis of omstandigheid op ecologisch gebied, sociaal gebied of governancegebied (ESG).¹ Voorbeelden van gebeurtenissen of omstandigheden op ecologisch gebied zijn bijvoorbeeld klimaatverandering, schaarste aan natuurlijke hulpbronnen en vervuiling. Bij sociale gebeurtenissen of omstandigheden kan gedacht worden aan arbeids- en productaansprakelijkheidskwesties. Governancegerelateerde gebeurtenissen of omstandigheden zijn bijvoorbeeld zeggenschap van aandeelhouders, bedrijfsethiek, diversiteit en beloning van bestuurders.

Duurzaamheidsrisico's kunnen de waarde van beleggingen op verschillende manieren negatief beïnvloeden. Met betrekking tot het thema klimaatverandering bestaat bijvoorbeeld het onderscheid tussen transitie- en fysieke risico's, waarbij transitierisico's onder te verdelen zijn in wet- en regelgevingsrisico's, technologische risico's, marktrisico's en reputatierisico's. Daarnaast kent de impact van duurzaamheidsrisico's verschillende reikwijdtes, zoals op het niveau van specifieke bedrijven, sectoren of landen. Hieronder worden per type belegging de mogelijke duurzaamheidsrisico's beschreven en worden voorbeelden gegeven hoe deze impact kunnen hebben op het verwachte rendement.

Duurzaamheidsrisico's en waarschijnlijke effecten op rendement voor bedrijven

Identificatie duurzaamheidsrisico's

De belangrijkste ecologische risico's voor bedrijven zijn onder te verdelen in transitierisico's en fysieke risico's. Naar verwachting wordt het gebruik van fossiele energie de komende jaren in toenemende mate vervangen door het gebruik van duurzame energiebronnen. Bedrijven die veel (fossiele) energie gebruiken (zoals transportbedrijven) of die producten maken die veel fossiele energie gebruiken (zoals producenten van cement of energiecentrales) worden mogelijk geconfronteerd met meer kosten of

¹ Onder de noemer ESG vallen de duurzaamheidsfactoren "ecologische, sociale en werkgelegenheidszaken, eerbiediging van de mensenrechten, en bestrijding van corruptie en van omkoping" zoals gedefinieerd in de SFDR, maar ook verdere "governance" factoren zoals zeggenschap van aandeelhouders, ondernemingsethiek, diversiteit en beloning van bestuurders.

een daling in de verkoop van hun producten als ze niet tijdig hun producten of productieprocessen aanpassen. Dit wordt het transitierisico genoemd. Door klimaatverandering ontstaan er bovendien fysieke risico's voor sommige bedrijven. Bedrijven met fabrieken op kwetsbare plekken kunnen door een grotere kans op extreme weersomstandigheden of overstromingen als gevolg van klimaatverandering bijvoorbeeld worden geraakt doordat fabrieken gedurende korte of lange tijd niet operationeel zijn. Ondernemingen die veel water gebruiken voor hun producten zoals de voedingsmiddelenindustrie kunnen bijvoorbeeld te maken krijgen met waterschaarste als gevolg van het opwarmen van de aarde. Sociale risico's kunnen betrekking hebben op verschillende partijen, zoals de medewerkers van een bedrijf of de klanten van een bedrijf. Een voorbeeld van een sociaal risico is wanneer er sprake is van slechte arbeidsomstandigheden waaronder producten van een bedrijf worden gemaakt, zoals het ontbreken van de mogelijkheid tot het oprichten van een vakbond en de veiligheid van het werk in fabrieken. Wanneer een bedrijf negatief in het nieuws komt vanwege een arbeidskwestie, kan dit een verslechtering van de reputatie tot gevolg hebben. Daarnaast kunnen slechtere werkomstandigheden resulteren in lagere productiviteit en meer ziekteverzuim van medewerkers. De kwaliteit van een product is een ander voorbeeld van een sociaal risico. Wanneer een product onveilig blijkt te zijn, kan dit gevolgen hebben voor de gezondheid van de gebruiker van het product. Wanneer een bedrijf onvoldoende de gevolgen van haar bedrijfsactiviteiten en producten op zijn werknemers en klanten beheerst, kan dit negatieve gevolgen hebben voor de aandelenkoersen of de kredietwaardigheid van het bedrijf.

Een voorbeeld van een governance risico is onvoldoende controle binnen een bedrijf op het bestuur van een bedrijf. Onder governance valt bijvoorbeeld ook hoe het beloningsbeleid van een onderneming is opgezet en op basis van welke prestaties medewerkers beloond worden. Onvoldoende controle of verkeerde beweegredenen vergroot de kans op slechte of frauduleuze beslissingen die niet stroken met het belang van de onderneming.

Waarschijnlijke effecten op het rendement

Voorbeelden van hoe de hierboven genoemde duurzaamheidsrisico's een nadelige financiële impact kunnen veroorzaken voor dit type beleggingen zijn:

- Een bedrijf of sector wordt negatief beïnvloed door klimaatverandering en hierdoor kan de waarde van aandelen of kredietwaardigheid van obligaties dalen.
- Een bedrijf of sector wordt negatief beïnvloed door de energietransitie en hierdoor kan de waarde van aandelen of kredietwaardigheid van obligaties dalen.
- Een bedrijf of sector kan negatief in het nieuws komen als gevolg van een ecologische kwestie, sociale kwestie of governancekwestie en hierdoor kan de waarde van aandelen of kredietwaardigheid van obligaties dalen.

Duurzaamheidsrisico's en waarschijnlijke effecten op rendement voor staatsobligaties

Identificatie duurzaamheidsrisico's

Ook beleggingen in staatsobligaties kunnen negatief beïnvloed worden door duurzaamheidsrisico's. De blootstelling van een land aan klimaatrisico's kan de economie van dat land rechtstreeks beïnvloeden. De toenemende schommelingen en extremen van het weer kunnen negatieve gevolgen hebben op bijvoorbeeld de infrastructuur, de landbouw, het toerisme en de watervoorziening. Dit heeft mogelijk materiële economische gevolgen voor de nationale economieën en de lopende rekeningen. Zo kan de realisatie van klimaatrisico's een negatieve impact hebben op de waarde van staatsobligaties.

Sociale factoren kunnen ook relevant zijn vanwege het belang van menselijk kapitaal voor economische groei. Sociale factoren zoals de samenstelling van de beroepsbevolking, opleiding, gezondheid en economisch welzijn zijn belangrijk voor economische groei. Zo kan een verslechtering van sociale karakteristieken van een land een negatieve impact hebben op de waardering van staatsobligaties.

Goede governance is ook relevant voor landen. De politieke stabiliteit, de doeltreffendheid van de regering en regelgeving, de institutionele kracht, de mate van corruptie en de rechtsstaat van een land kunnen de economische aantrekkelijkheid van dat land beïnvloeden en zijn vaak bepalend voor het economisch succes van een land op de lange termijn. Zo kan een verslechtering van governance karakteristieken van een land een negatieve impact hebben op de waardering van staatsobligaties.

Waarschijnlijke effecten op het rendement

Voorbeelden van hoe de hierboven beschreven duurzaamheidsrisico's een nadelige financiële impact kunnen veroorzaken voor dit type beleggingen zijn:

- De economische situatie van een land wordt negatief beïnvloed door klimaatverandering, waardoor de kredietwaardigheid van het land kan dalen.
- Een land is afhankelijk van sectoren die negatief beïnvloed worden door de energietransitie, waardoor de kredietwaardigheid van het land kan dalen.
- Een land vertoont op ecologisch, sociaal of governancegebied onwenselijk gedrag dat tot sancties kan leiden, waardoor de waarde en/of liquiditeit van de uitgegeven staatsobligaties negatief beïnvloed kan worden.

Duurzaamheidsrisico's en waarschijnlijke effecten op rendement voor vastgoed en hypotheek

Identificatie duurzaamheidsrisico's

Voor de belegging in vastgoed en hypotheek zijn andere specifieke duurzaamheidsrisico's relevant. Vastgoed kan te maken hebben met ecologische transitierisico's waarbij op basis van toenemende wet- en regelgeving aanvullende eisen kunnen worden gesteld aan bijvoorbeeld het energieverbruik van woningen en kantoren. Dit soort ontwikkelingen kunnen gevolgen hebben voor de waarde van de vastgoed- en hypotheekbeleggingen en kunnen leiden tot kosten om de woningen te verduurzamen. Daarnaast kunnen ecologische fysieke risico's ontstaan als gevolg van klimaatverandering. Vastgoed zal in bepaalde gebieden schade ondervinden wanneer extreme weersgebeurtenissen, zoals hitte, of geleidelijke ontwikkelingen, zoals de stijging van de zeespiegel, zich voordoen.

Sociale risico's zijn onder andere relevant bij de verhuur van woningen en kantoren. Het onvoldoende behartigen van huurdersbelangen, zoals achterstallig onderhoud in woningen, kan leiden tot een lage huurderstevredenheid of negatieve aandacht in het nieuws. Woningen kunnen hierdoor minder aantrekkelijk zijn voor huurders, wat leidt tot lagere huuropbrengsten.

Waarschijnlijk effecten op het rendement

Voorbeelden van hoe de hierboven beschreven duurzaamheidsrisico's een nadelige financiële impact kunnen veroorzaken voor dit type beleggingen zijn:

- Overheden leggen maatregelen op aan bouw- of vastgoedondernemingen op ecologische gronden die een negatieve impact op de bouw- of vastgoed sector hebben.
- De populariteit van een regio wordt negatief beïnvloed door klimaatverandering en hierdoor kan de vraag naar vastgoed in de betreffende regio afnemen en de waarde van vastgoed en hypotheek dalen.
- Toenemende maatschappelijke aandacht voor duurzaam vastgoed kan leiden in een verschuiving van vraag en hierdoor kan de waarde van minder energiezuinig vastgoed en hypotheek dalen.

Duurzaamheidsrisico's en waarschijnlijke effecten op rendement voor infrastructuur

Identificatie duurzaamheidsrisico's

Ook infrastructuur kan te maken hebben met duurzaamheidsrisico's. Zoals ecologische transitierisico's, waarbij op basis van toenemende wet- en regelgeving aanvullende eisen kunnen worden gesteld aan de CO₂-uitstoot die vrijkomt bij de bouw van infrastructuur. Daarnaast kunnen ecologische fysieke risico's ontstaan als gevolg van klimaatverandering. Infrastructuur zal in bepaalde gebieden schade ondervinden wanneer extreme weersgebeurtenissen, zoals hitte, of geleidelijke ontwikkelingen, zoals de stijging van de zeespiegel, zich voordoen. Sociale risico's zijn onder andere relevant wanneer onvoldoende rekening wordt gehouden met mogelijke overlast voor omwonenden bij de bouw van bijvoorbeeld windmolenparken.

Waarschijnlijke effecten op het rendement

Voorbeelden van hoe de hierboven beschreven duurzaamheidsrisico's een nadelige financiële impact kunnen veroorzaken voor dit type beleggingen zijn:

- Een project wordt negatief beïnvloed door klimaatverandering en hierdoor kan de waarde van de belegging dalen.
- Een project wordt negatief beïnvloed door de energietransitie en hierdoor nemen de verwachte toekomstige cashflows uit de investering af.
- Bij een investering in bijvoorbeeld windmolenparken wordt onvoldoende rekening gehouden met de overlast voor inwoners, waardoor er reputatieschade ontstaat en/of claims uitgekeerd worden, waardoor cashflows uit het project onder druk komen te staan.

Duurzaamheidsrisico's en waarschijnlijke effecten op rendement voor bosbouw

Identificatie duurzaamheidsrisico's

Ook onze beleggingen in bosbouw kennen duurzaamheidsrisico's. Bij Bosbouw zijn met name fysieke klimaatrisico's van belang als gevolg van klimaatverandering. Hierbij kan gedacht worden aan de schade die bossen kunnen ondervinden bij extreme weersomstandigheden zoals bosbranden en stormen. Sociale risico's zijn onder andere relevant wanneer onvoldoende rekening wordt gehouden met de rechten van de lokale bevolking en bosbouwwerkers.

Waarschijnlijke effecten op het rendement

Voorbeelden van hoe de hierboven beschreven duurzaamheidsrisico's een nadelige financiële impact kunnen veroorzaken voor dit type beleggingen zijn:

- Bosbouw wordt negatief beïnvloed door klimaatverandering en hierdoor kan de waarde van de belegging dalen.
- Bij een investering in bosbouw wordt onvoldoende rekening gehouden met de rechten van de lokale bevolking en bosbouwwerkers, waardoor er reputatieschade ontstaat en/of claims uitgekeerd worden, waardoor cashflows uit het project onder druk komen te staan.

2. Hoe PME omgaat met duurzaamheidsrisico's

PME beoogt de duurzaamheidsrisico's van de beleggingsportefeuilles te beperken door middel van verschillende instrumenten voor maatschappelijk verantwoord beleggen, namelijk: uitsluitingen, actief aandeelhouderschap (engagement en stemmen) en ESG-integratie. Deze instrumenten worden hieronder toegelicht.

2.1 Uitsluitingsbeleid

PME heeft een eigen uitsluitingsbeleid. Een aantal producten en praktijken vindt PME niet acceptabel en daar besteden we binnen onze beleggingsportefeuille extra aandacht aan. PME belegt niet in foute wapens, wapens voor burgers, producerende bedrijven van fossiele brandstoffen², tabak, seksindustrie en pornografie en bont³. Ook belegt PME niet in staatsobligaties van sommige landen. PME past het uitsluitingsbeleid toe op alle beleggingen, binnen alle beleggingscategorieën.

Middels het uitsluitingsbeleid beperkt PME met name ESG-gerelateerde reputatierisico's. Dit komt doordat de uitgesloten partijen niet (meer) geassocieerd kunnen worden met PME, waardoor het risico voor diens reputatie wordt gemitigeerd. Meer informatie over het uitsluitingsbeleid is te vinden op de [website van PME](#).

2.2 Actief aandeelhouderschap

PME voert engagement met en stemt wereldwijd op aandeelhoudersvergaderingen van portefeuille-ondernemingen in de beursgenoteerde aandelenportefeuilles. Hiermee is het mogelijk om invloed uit te oefenen op de ontwikkeling van ondernemingen en een bijdrage te leveren aan duurzaam ondernemingsbeleid dat houdbaar is voor de lange termijn. Hiermee beoogt PME duurzaamheidsrisico's te mitigeren; het inzetten van het instrument actief aandeelhouderschap vergroot de kans dat het bedrijfsmodel van een onderneming waarin belegd wordt naar de toekomst toe houdbaar is en daardoor rendabel blijft. Met betrekking tot deze betrokkenheid van PME bij ondernemingen waarin wordt belegd heeft PME een betrokkenheidsbeleid opgesteld dat te vinden is in het [Beleid verantwoord en duurzaam beleggen](#) van PME.

2.3 ESG-integratie

2.3.1 Manager-selectie & -monitoring

Vermogensbeheerders worden geselecteerd op basis van onder andere hun expertise met betrekking tot een specifieke beleggingscategorie, maar ook op basis van de capaciteit om duurzaamheidsrisico's en -kansen te integreren in het beleggingsproces en zo de duurzaamheidsrisico's van de portefeuille te beperken. Door het selecteren en monitoren van managers beperkt PME ook ESG-gerelateerde reputatierisico's doordat de kans dat ESG-risico's zich realiseren bij de aangestelde managers wordt beperkt.

Van vermogensbeheerders wordt gevraagd ondertekenaar te zijn van de UN Principles for Responsible Investment (UNPRI)⁴ of een vergelijkbare duurzaamheidsstandaard, om op deze manier te voldoen aan de voorwaarden die de Verenigde Naties stellen met betrekking tot duurzaam beleggen. Daarnaast stelt PME minimumvereisten ten aanzien van ESG-beleid. Vermogensbeheerders worden periodiek beoordeeld op hun ESG-beleid en de implementatie daarvan in de beleggingsportefeuille. Als een vermogensbeheerder minder dan gemiddeld scoort op ESG-beleid, dan gaat uitvoerder MN met de vermogensbeheerder in gesprek hierover. Waar relevant, stelt PME per beleggingscategorie nadere vereisten aan het ESG-beleid van vermogensbeheerders.

² De uitsluiting van producerende bedrijven van fossiele brandstoffen wordt gedaan op basis van sectorclassificaties van de benchmarkproviders.

³ De genoemde uitsluitingen worden gedaan op basis van data van externe dataproviders. Voor de volledigheid van de uitsluitingen is PME afhankelijk van de volledigheid van de beschikbaar gestelde data.

⁴ UN Principles for Responsible Investment (UNPRI) is een door de Verenigde Naties ondersteund internationaal netwerk van financiële instellingen die samenwerken om principes te implementeren op het vlak van verantwoord beleggen.

2.3.2 ESG-integratie per beleggingscategorie

Naast de hiervoor genoemde elementen die voor alle portefeuilles gelden, is er een aantal beleggingscategorieën waarvoor ook op specifieke wijze duurzaamheidsrisico's worden meegenomen in beleggingsbeslissingen. Hieronder wordt voor deze beleggingscategorieën, per beleggingscategorie, toelichting gegeven over de integratie van duurzaamheidsrisico's.

Beursgenoteerde aandelen en bedrijfsobligaties

Voor het inschatten van duurzaamheidsrisico's van ondernemingen wordt de ESG IVA⁵-rating van dataprovider Morgan Stanley Capital International (MSCI) gebruikt. Voor specifieke thema's worden ook enkele aanvullende ecologische en sociale indicatoren gebruikt. Er wordt niet belegd in ondernemingen die volgens de methode van deze dataprovider relatief grote financiële risico's lopen ten opzichte van hun peers. PME beperkt de ESG-risico's voor de beleggingsportefeuille dus door binnen de verschillende sectoren enkel te beleggen in bedrijven die volgens de beoordeling van MSCI relatief minder grote ESG-risico's lopen, omdat zij óf wel een relatief beperkte blootstelling naar deze risico's hebben óf wel deze risico's relatief goed beheersen dan wel beide.

Deze MSCI ESG IVA-rating is ontworpen om het lange termijn weerstandvermogen van een onderneming te meten en af te zetten tegen de relevante materiële ESG-risico's. Per onderneming wordt voor verschillende relevante ESG-onderwerpen het risico beoordeeld en tot uitdrukking gebracht in een ESG-score per onderwerp. Op basis van deze scores wordt een totale MSCI ESG IVA-rating vastgesteld. Deze rating rangschikt duurzaamheidsrisico's in 7 categorieën van AAA (als hoogste rating) t/m CCC (als laagste rating). Bij de selectie van beursgenoteerde aandelen in ontwikkelde landen worden hiernaast aanvullende indicatoren op ecologische thema's als: "biodiversiteit", "waterschaarste", "circulaire economie" en sociale thema's, als: "arbeidstransitie" en "geneesmiddelen, gezondheidszorg en gezonde voeding" gehanteerd. Daardoor blijven alleen de ondernemingen in de beleggingsportefeuille die op onderliggende thema's voldoende scores. Ondernemingen kunnen een lage score op één thema niet compenseren met een hoge score op een ander thema.

In aanvulling op de screening op basis van de eerder genoemde ESG-score en indicatoren worden er verschillende acties genomen die naar verwachting de transitierisico's verlagen. Zo worden in beursgenoteerde aandelenportefeuilles de relatief slechtst presterende ondernemingen, in de meest carbon intensieve sectoren verwijderd. Om te beoordelen welke ondernemingen dit zijn wordt onder andere de huidige carbon intensiteit van de onderneming meegewogen, evenals vooruitkijkende elementen zoals (het ambitieniveau van) gepubliceerde carbon reductiedoelstellingen en de maatregelen die de onderneming heeft aangekondigd om een bijdrage te leveren aan de energietransitie. We beperken de klimaattransitierisico's dus onder andere door niet te investeren in ondernemingen die actief zijn in carbon intensieve sectoren en die, op basis van de Low Carbon Transition score, relatief grote transitierisico's lopen ten opzichte van andere ondernemingen binnen hun sector.

Tot slot hanteert PME een zogeheten 'ESG-landenraamwerk' voor aandelen van State Owned Enterprises (SOEs).⁶ Dit raamwerk is hieronder beschreven. SOEs mogen alleen in aandelenportefeuilles worden opgenomen indien een land aan de criteria van het ESG-landenraamwerk voldoet. Een concreet voorbeeld van een duurzaamheidsrisico voor beleggingen in aandelen of obligaties van een SOE is onwenselijk gedrag van de overheid van een land op sociaal of governance gebied, waardoor sancties tegen het land uitgeroepen kunnen worden met het mogelijke gevolg dat de waarde en/of de liquiditeit van de aandelen kan dalen.

⁵ Intangible Value Assessment.

⁶ Een staatsbedrijf (ook wel bekend als een state-owned enterprise of SOE) is een bedrijf dat is opgericht of eigendom is van een nationale of lokale overheid. PME gebruikt ook hiervoor het ESG Landenraamwerk. Zo komen bijvoorbeeld staatsbedrijven uit Qatar, China en Rusland niet in aanmerking voor PME's aandelenportefeuille.

Staatsobligaties⁷

Voor de inschatting van duurzaamheidsrisico's van staatsobligaties gebruikt PME een ESG Landenraamwerk om te bepalen of een land zich verantwoord ontwikkelt op basis van ESG-aspecten. Van landen die niet voldoen aan de criteria van het landenraamwerk worden geen staatsobligaties of aandelen uitgegeven door SOEs in de beleggingsportefeuilles opgenomen omdat het duurzaamheidsrisico te groot wordt geacht. De criteria omvatten onder andere het milieubeleid van overheden, het welzijn van de bevolking en de naleving van burgerrechten.

De indicatoren in het ESG-landenraamwerk voor verschillende aspecten zijn:

- **Milieubeleid:** Het is van belang dat de economische groei niet een zodanige schade aan het milieu toebrengt dat dit de ontwikkeling van een land op langere termijn hindert. Economische groei dient gepaard te gaan met onderhoud aan het milieu, zodanig dat er gesproken kan worden van duurzame groei. De inschatting van deze risico's wordt gemaakt aan de hand van externe datapunten, namelijk de Vulnerability Index (Notre Dame Global Adaptation Initiative), de Readiness Index (Notre Dame Global Adaptation Initiative) en de Climate Change Performance Index (German Watch).
- **Welzijn:** De gedachte is dat een land met een (zeer) beperkte ontwikkeling op het gebied van levensverwachting, onderwijs en een (zeer) laag inkomen per hoofd van de bevolking (nog) niet de juiste condities kan scheppen om tot economisch verantwoorde groei te komen. De inschatting van deze risico's wordt gemaakt aan de hand van een extern datapunt, namelijk de Human Development Index (United Nations Development Programme).
- **Bestuur:** voor wat betreft het governance-aspect staat centraal op welke wijze een land wordt bestuurd. Een grote mate van corruptie of vorm van bestuur waarbij mensenrechten niet worden erkend kan resulteren in een gebrek aan vertrouwen in de overheid, een gebrek aan prikkels om te investeren door de private sector en lagere belastinginkomsten. Een grote mate van corruptie of dergelijke vorm van bestuur wordt daarom als niet-passend bij een verantwoorde economische ontwikkeling beschouwd. De inschatting van deze risico's wordt gemaakt aan de hand van externe datapunten, namelijk de Corruption Perception Index (Transparency International) en de Democracy Index (Economist Intelligence Unit).

Infrastructuur

Er wordt niet belegd in infrastructuur die betrekking heeft op kolen, kernenergie en gevangenissen. Investerings in oliegerelateerde infrastructuur wordt voor zover mogelijk vermeden.

Voor kolen- en oliegerelateerde infrastructuur gelden verhoogde transitierisico's. Beleid dat gericht is op een beperking van klimaatverandering kan tot gevolg hebben dat infrastructuur investeringen minder stabiele kasstromen genereren dan verwacht. Daarbij kan worden gedacht aan kolen- en olie/gasgerelateerde infrastructuur, zoals pijplijnen voor olie die niet langer worden gebruikt wanneer op grote schaal wordt overgestapt naar schone energiebronnen. Door niet of beperkt te beleggen in kolen- en oliegerelateerde infrastructuur worden deze transitierisico's gemitigeerd.

Voor kernenergie geldt dat zowel bij de operatie van kerncentrales als bij het verwerken van radioactief afval een kans op ongelukken bestaat. Voor gevangenissen kunnen zich misstanden voordoen als gevolg van de financiële prikkel om de kosten voor de levensstandaard te reduceren. Door niet te beleggen in infrastructuur die betrekking heeft op kernenergie of gevangenissen worden met name ESG-gerelateerde reputatierisico's beperkt. Dit komt doordat deze projecten in beginsel niet geassocieerd kunnen worden met PME waardoor het risico voor haar reputatie wordt gemitigeerd.

⁷ Onder deze categorie vallen alleen obligaties uitgegeven door landen en niet door supranationale organisaties.

Bosbouw

PME kiest alleen voor managers die FSC-gecertificeerd, PEFC-gecertificeerd of vergelijkbaar gecertificeerd zijn om te borgen dat het beheer op duurzame wijze plaatsvindt. Duurzaamheidsrisico's worden hiermee gemitigeerd doordat op evenwichtige wijze rekening wordt gehouden met de ecologische (behoud van het leefgebied van planten en dieren), sociale (respect voor de rechten van de lokale bevolking en bosbouwarbeiders) en economische (hout oogsten en geld verdienen met behoud van het bos) aspecten die bij bosbouwbeheer horen.

3. Bestuurlijk overzicht

Het bestuur van PME bepaalt de strategie op het gebied van duurzaamheidsrisico's, stelt doelen op dit gebied en evalueert deze. Het uitvoerend bestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering van de strategie. Het bestuur en de commissie balans- en vermogensbeheer van PME bespreken de duurzaamheidsrisico's aan de hand van de MVB-kwartaalrapportages en de (evaluatie van) strategieën van beleggingscategorieën waarin MVB als vast onderdeel is meegenomen. Het bestuur van PME laat zich op het gebied van duurzaamheidsgerelateerde zaken, waaronder SFDR, adviseren door de commissie balans- en vermogensbeheer, waarna het vervolgens overgaat tot besluitvorming. De risicobeheerfunctie van PME is bij alle facetten van dit besluitvormingsproces betrokken. Daarnaast heeft PME verschillende processen ingericht, zoals de Eigen Risico Beoordeling (ERB) en de Risk Self Assessment (RSA) Klimaat, om de blootstelling aan duurzaamheidsrisico's binnen het vermogensbeheer en de eigen organisatie in kaart te brengen. Het bestuur besluit over de maatregelen die worden genomen om duurzaamheidsrisico's te beheersen. Het bestuur wordt hierin ondersteund en strategisch geadviseerd door een team van specialisten binnen het bestuursbureau van PME, en door de afdeling Verantwoord Beleggen van MN. Het fiduciaire beheer van de beleggingsportefeuille van PME is de taak van MN.

4. Beloningsbeleid

Het beloningsbeleid van PME zet niet aan tot het nemen van buitensporige risico's, waaronder duurzaamheidsrisico's. PME keert geen variabele beloning uit. Daarmee worden perverse prikkels, die mogelijk aanzetten tot het nemen van onder andere duurzaamheidsrisico's, weggenomen.

Versiebeheer

Versie	Datum	Paragraaf	Toelichting op aanpassingen
1.0	10 maart 2021	n.v.t.	Initiële tekst opgesteld
1.1	22 december 2022	Gehele document	Concretisering aangebracht door onderscheid in beleggingscategorieën te maken
1.2	3 juli 2023	4. Beloningsbeleid	Tekst toegevoegd over de integratie van duurzaamheidsrisico's in het beloningsbeleid van PME
2.0	20 september 2023	Gehele document	Concretisering aangebracht in type duurzaamheidsrisico's en de waarschijnlijke effecten op het rendement
2.1	27 september 2023	Gehele document	Diverse taalfouten verbeterd
3.0	31 januari 2025	Gehele document	Update n.a.v. wijzigingen in het Beleid duurzaam en verantwoord beleggen en de Leidraad van de AFM inzake duurzaamheidsclaims.

Heeft u nog vragen?

Mail of bel gerust. Wij helpen u graag:

PME pensioenfonds

 via het contactformulier op www.pmepensioen.nl/contact

 088 - 1947 001

 www.pmepensioen.nl

